

Ubezpieczenie PZU Auto

Dokument zawierający informacje o produkcie ubezpieczeniowym

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna zarejestrowana w Polsce

Produkt: PZU Auto

Pełne informacje podawane przed zawarciem umowy i informacje umowne podane są w dokumencie ubezpieczenia oraz w ogólnych warunkach ubezpieczeń komunikacyjnych PZU Auto (OWU), które zostały ustalone uchwałą Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej nr UZ/260/2018 z dnia 24 sierpnia 2018 r.

Jakiego rodzaju jest to ubezpieczenie?

PZU Auto to pakiet dobrowolnych ubezpieczeń majątkowych i osobowych – dział II, grupy 1, 3, 10, 17, 18 załącznika do „Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej”.

Co jest przedmiotem ubezpieczenia?

Umowa obejmuje wyłącznie elementy produktu wybrane przez klienta.

W **PZU Auto AC (AC)** ubezpieczamy:

- ✓ pojazd i jego wyposażenie od uszkodzenia, zniszczenia lub utraty – jeśli szkody te wystąpiły w wyniku zdarzenia, które powstało w okresie ubezpieczenia niezależnie od woli ubezpieczonego lub osoby uprawnionej do korzystania z pojazdu.

Suma ubezpieczenia jest określona w umowie. Powinna ona odpowiadać wartości pojazdu brutto. Może odpowiadać wartości pojazdu netto albo netto + 50% VAT, jeśli ubezpieczonemu przysługuje prawo do odliczenia 100% lub 50% VAT naliczonego przy nabyciu pojazdu.

W **PZU Pomoc w Drodze (PWD)** ubezpieczamy:

- ✓ organizację oraz pokrycie kosztów usług assistance. Zakres ubezpieczenia i dostępność usług assistance zależą od wybranego wariantu, a w wariantcie Komfort także od tego, czy zawarto umowę OC lub AC na ten sam pojazd. Wariant Komfort zawarty razem z OC obejmuje następującą pomoc w razie spowodowania kolizji:

- ✓ naprawę pojazdu na miejscu,
- ✓ holowanie unieruchomionego pojazdu do 150 km,
- ✓ usługi informacyjne,
- ✓ pomoc dla pojazdu poszkodowanego.

Wariant Komfort zawarty razem z AC obejmuje szerszą pomoc – w razie wypadku, awarii lub kradzieży.

Wariant Super obejmuje pomoc w razie wypadku, awarii lub kradzieży, np.:

- ✓ dowóz paliwa,
- ✓ naprawa pojazdu na miejscu, a także usługa wymiany koła, żarówki, akumulatora,
- ✓ pomoc dla innego pojazdu poszkodowanego,
- ✓ holowanie pojazdu lub przyczepy do 150 km,
- ✓ wynajem pojazdu zastępczego,
- ✓ przewóz do szpitala,
- ✓ transport zwierząt,
- ✓ transport zwłok,
- ✓ opieka nad dziećmi,
- ✓ nocleg lub przewóz do domu,
- ✓ pokrycie kosztów odwiedzin w szpitalu,
- ✓ zmiennik kierowcy.

Wariant PZU GO obejmuje dodatkowo pomoc, jeśli aplikacja zasygnalizuje nam wypadek, w wyniku którego mogło dojść do uszkodzenia ciała ubezpieczonego np.:

- ✓ zawiadomienie Centrum Powiadomiania Ratunkowego,
- ✓ przewóz do szpitala.

Można go dokupić do każdego z pozostałych wariantów.

W **PZU Auto Szyba (PAS)** organizujemy i pokrywamy koszty usługi wymiany lub naprawy w pojeździe:

- ✓ uszkodzonej szyby czołowej, tylnej lub bocznej – jeśli żadna z nich nie jest integralną częścią dachu pojazdu,
- ✓ uszcełek, listew, uchwyty i ogrzewania – jeśli zostały uszkodzone wraz z szybą lub trzeba je wymienić, żeby naprawić szybę.

Robimy to, o ile uszkodzenie wystąpiło w okresie ubezpieczenia i powstało niezależnie od ubezpieczonego.

Koszt pierwszego uszkodzenia szyby pokrywamy w całości. Przy drugim i kolejnym uszkodzeniu w trakcie trwania tej samej umowy ubezpieczony pokrywa 30% wszystkich kosztów usługi – w tym kosztów szyby, uszcełek, listew, uchwyty i ogrzewania – tzw. udział własny.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie?

W **AC, PAO, PAOP, PWD, NNN**, o ile nie umówiono się inaczej, nie obejmujemy ochroną m.in. skutków zdarzeń powstałych w związku z ruchem pojazdu lub podczas używania pojazdu w celach:

- ✗ zarobkowego przewozu osób, w tym taxi – dotyczy wyłącznie samochodów osobowych, ciężarowych w nadwoziu osobowego lub innych ciężarowych o ładowności do 750 kg,
- ✗ wynajmu zarobkowego w ramach działalności gospodarczej w zakresie wynajmu pojazdów,
- ✗ udostępniania jako zastępcze na zasadach innych niż wynajem pojazdu,
- ✗ przewozu przesyłek kurierskich – dotyczy wyłącznie samochodów osobowych, ciężarowych w nadwoziu osobowego lub innych ciężarowych o ładowności do 2 ton,
- ✗ jazd interwencyjnych lub patrolowych w ramach działalności gospodarczej polegającej na ochronie osób lub mienia,
- ✗ nauki jazdy.

W **PWD** i w **PAOP** nie obejmujemy ochroną m.in. szkód dotyczących samochodów ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony.

W **PWD** nie obejmujemy ochroną osób przewożonych za opłatą lub autostopowiczów. Nie dotyczy to konieczności przewozu do szpitala.

W **PAS** nie obejmujemy ochroną wymiany szyby na oryginalną.

W **NNN** i **NNN Max** nie obejmujemy ochroną zadośćuczynienia za doznany ból, cierpienia fizyczne i moralne ani szkody, które polegają na utracie, uszkodzeniu lub zniszczeniu rzeczy.

W **PAZ** nie zapewniamy świadczeń zdrowotnych w razie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia, które wymaga interwencji pogotowia ratunkowego. Taka sytuacja powinna być zgłaszana bezpośrednio pod numerem telefonu alarmowego.

W **PAO** nie obejmujemy ochroną szkód:

- ✗ za które odpowiedzialności cywilnej nie ponosi kierowca lub posiadacz innego pojazdu albo szkoda została już naprawiona przez sprawcę lub jego ubezpieczyciela,
- ✗ które spowodował kierowca innego pojazdu, jeśli nie ma on OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

W **PAOP** nie obejmujemy ochroną kosztów, które zostały:

- ✗ pokryte w ramach umowy ubezpieczenia, którą zawarto z innym zakładem ubezpieczeń,
- ✗ poniesione w postępowaniu, które przeciwko ubezpieczonemu wszczęły jego osoby bliskie.

W **ZK** nie obejmujemy ochroną szkód, które polegają na uszkodzeniu pojazdu wskazanego w umowie PZU Auto Zielona Karta.

Jakie są ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej?

W **AC** nie odpowiadamy m.in. za szkody:

- ! których wartość nie przekracza 300 zł – z wyjątkiem uszkodzenia wnętrza pojazdu przez osoby, których przewóz był wymagany, aby udzielić im pomocy medycznej,
- ! spowodowane tym, że ubezpieczony, osoba uprawniona do korzystania z pojazdu lub osoba, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, kieruje pojazdem bez uprawnień,
- ! eksploatacyjne,
- ! w wyposażeniu pojazdu niewymienionym w umowie,

Do wymiany jest stosowana szyba alternatywna. Jest to szyba o porównywalnej jakości z oryginalną, ale dystrybuowana poza siecią oficjalnego producenta lub importera pojazdu. Suma ubezpieczenia jest określona w umowie. Stanowi ona górną granicę odpowiedzialności za szkody w okresie ubezpieczenia. Ulega pomniejszeniu o każdą wypłaconą kwotę.

W **PZU Auto NNW (NNW)** ubezpieczamy:

- ✓ następstwa nieszczęśliwych wypadków, czyli uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia lub śmierć kierowcy lub pasażerów ubezpieczonego pojazdu – jeśli wypadek miał związek z ruchem lub użytkowaniem tego pojazdu.

Suma ubezpieczenia to kwota, na podstawie której ustalamy wysokość wypłaty. Suma ubezpieczenia jest ustalona na jednego ubezpieczonego i na każdy nieszczęśliwy wypadek – niezależnie od ich liczby.

Sumę ubezpieczenia uzgadniamy z ubezpieczającym, czyli osobą, która zawiera umowę. Suma ubezpieczenia stanowi wielokrotność 1 000 zł – nie może być niższa niż 5 000 zł ani wyższa niż 100 000 zł dla jednego ubezpieczonego.

W **PZU Auto Asystent Zdrowotny (PAZ)**:

- ✓ W razie nieszczęśliwego wypadku, który nie zależy od woli ubezpieczonego, występuje w okresie ubezpieczenia w związku z ruchem pojazdu oraz skutkuje uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia ubezpieczonego, organizujemy i pokrywamy koszty świadczeń zdrowotnych.
- ✓ Rodzaje oraz limity tych świadczeń są wymienione w tabeli, która znajduje się w OWU. Limity świadczeń zdrowotnych wskazane w tabeli są górną granicą naszej odpowiedzialności. Dotyczą one każdego ubezpieczonego i odnoszą się do każdego nieszczęśliwego wypadku.

W **PZU Auto NNW Max (NNW Max)** ubezpieczamy:

- ✓ następstwa nieszczęśliwych wypadków, czyli niezdolność do pracy albo śmierć ubezpieczonego – jeśli nieszczęśliwy wypadek miał związek z ruchem lub użytkowaniem pojazdu mechanicznego – za wyjątkiem motocykli i quadów. Przez niezdolność do pracy rozumiemy trwałą i całkowitą niezdolność do wykonywania pracy zarobkowej w jakimkolwiek zawodzie oraz do samodzielnej egzystencji, która powstała wyłącznie w wyniku nieszczęśliwego wypadku. Odpowiadamy za następstwa nieszczęśliwego wypadku, jeśli ten wypadek wystąpił w okresie ubezpieczenia.

Suma ubezpieczenia to kwota, na podstawie której ustalamy wysokość wypłaty. Sumę ubezpieczenia uzgadniamy z ubezpieczającym, czyli osobą, która zawiera umowę. Suma ubezpieczenia stanowi wielokrotność 50 000 zł – nie może być niższa niż 100 000 zł ani wyższa niż 500 000 zł.

W **PZU Auto Ochrona (PAO)** odpowiadamy za:

- ✓ szkody związane z ruchem innego pojazdu, za które odpowiedzialność cywilną ponosi kierowca lub posiadacz innego pojazdu pod warunkiem, że ma on ubezpieczenie OC zawarte u innego ubezpieczyciela.

W granicach określonych ustawą OC odpowiadamy za:

- ✓ uszkodzenie lub zniszczenie pojazdu, jego części lub wyposażenia,
- ✓ uszkodzenie lub zniszczenie bagażu, który należy do kierującego lub właściciela pojazdu,
- ✓ poniesienie uzasadnionych kosztów holowania lub parkowania pojazdu,
- ✓ poniesienie uzasadnionych i niezbędnych kosztów wynajmu pojazdu zastępczego lub konieczności korzystania z usług przewozu osób lub towarów ze względu na brak możliwości korzystania z pojazdu.

Suma ubezpieczenia wynosi 4 000 000 zł na jedną szkodę.

W **PZU Auto Ochrona Prawna (PAOP)** ubezpieczamy:

- ✓ niezbędne i prawnie uzasadnione koszty ochrony interesów prawnych ubezpieczonego, która jest związana z czynnościami życia prywatnego ubezpieczonego. Robimy to, jeśli ubezpieczony w związku z posiadaniem, w tym z ruchem lub użytkowaniem, pojazdu albo innego pojazdu:

w wariantcie PAOP Super oraz PAOP Komfort:

- ✓ dochodzi własnych roszczeń odszkodowawczych z tytułu czynów niedozwolonych. Dotyczy także jazdy w pojeździe albo innym pojeździe jako pasażer,
- ✓ broni się w sprawach karnych z tytułu przestępstw lub wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu lub porządkowi w komunikacji,
- ✓ chroni swoje interesy prawne w zakresie umów związanych z pojazdem,

! kradzieżowe, jeśli:

- kierowca wysiadł z pojazdu i zostawił wewnątrz kluczyk lub sterownik do otwarcia lub uruchomienia pojazdu – jeśli nie zabezpieczył ich przed możliwością uruchomienia pojazdu przy ich pomocy przez osobę niepowołaną,
- pojazd został opuszczony i pozostawiony bez bezpośredniego nadzoru ubezpieczonego lub osoby uprawnionej do korzystania z pojazdu, a nie zabezpieczono poza pojazdem lub w nim kluczyka lub sterownika do otwarcia lub uruchomienia pojazdu lub kluczyka lub sterownika do zabezpieczeń przeciwkradzieżowych lub nie zabezpieczono pojazdu w sposób, który przewiduje jego konstrukcja, lub nie uruchomiono wszystkich zabezpieczeń przeciwkradzieżowych, w które pojazd jest wyposażony. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy kradzieży dokonano z pomieszczenia, które nie jest przeznaczone do przechowywania pojazdów różnych właścicieli i jest zamykane na co najmniej jeden zamek wielozastawkowy lub kłódkę wielozastawkową lub jest zamykane przy pomocy atestowanego systemu elektromechanicznego,

chyba że nie miało to wpływu na wystąpienie wypadku ubezpieczeniowego lub sprawca kradzieży użył przemocy lub groził natychmiastowym jej użyciem.

W **PWD m.in.:**

- ! nie organizujemy usług assistance, jeśli zdarzenie wystąpiło w odległości mniejszej niż limit kilometrów odległości od domu lub siedziby ubezpieczonego, a warunkiem zorganizowania usługi jest wystąpienie zdarzenia w większej odległości niż limit przewidziany w ustudze,
- ! dni, w których ubezpieczonemu przysługuje dane świadczenie, liczymy od dnia zdarzenia, a nie od dnia jego zgłoszenia,
- ! nie odpowiadamy za zdarzenia, które wystąpiły w wyniku szkód eksploatacyjnych,
- ! nie pokrywamy kosztów usług assistance, które nie zostały wcześniej z nami uzgodnione,
- ! w wariantcie PZU GO nie zawiadomimy Centrum Powiadamiania Ratunkowego, jeśli zaden z ubezpieczonych nie ma aktywnej w telefonie aplikacji mobilnej, która jest połączona z prawidłowo skalibrowanym i sprawnym czujnikiem w pojeździe lub ubezpieczony nie włączył w telefonie funkcji lokalizacji (GPS), Bluetooth, transferu danych, telefon nie ma zasięgu, jest nieaktywny lub niesprawny.

W **PAS** nie odpowiadamy m.in. za szkody:

- ! eksploatacyjne,
- ! które polegają na uszkodzeniu lub zniszczeniu elementów na stałe związanych z szybą: uszcelek, listew, uchwyty, ogrzewania – chyba że ich uszkodzenie lub zniszczenie powstało jednocześnie z uszkodzeniem lub zniszczeniem szyby lub ich wymiana wynika z technologii naprawy lub wymiany szyby,
- ! polegające na uszkodzeniu lub zniszczeniu elementów pojazdu, które nie stanowią integralnego elementu konstrukcyjnego szyby, a są związane na stałe z szybą, np.: folie antywłamaniowe lub przyciemniające, instalacja alarmowa, czujnik deszczu.

W **NNW, PAZ i NNW Max** nie odpowiadamy m.in. za:

- ! następstwa chorób lub stanów chorobowych,
- ! następstwa nieszczęśliwego wypadku, jeśli wypadek wystąpił:
 - ponieważ ubezpieczony zatruł się alkoholem lub środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi, środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi – w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii,
 - kiedy pasażer świadomie podjął jazdę z kierowcą, który prowadził pojazd w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu, pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych – w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii – chyba że nie wpłynęło to na nieszczęśliwy wypadek,
 - ponieważ ubezpieczony był w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu, pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych – w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii,
 - ponieważ ubezpieczony kierował pojazdem bez uprawnień wymaganych prawem państwa, w którym wystąpił nieszczęśliwy wypadek,

wyłącznie w wariancie PAOP Super:

- ✓ bierze udział w postępowaniu związanym z zatrzymaniem jego prawa jazdy lub dowodu rejestracyjnego pojazdu,
- ✓ chroni swoje interesy prawne w związku z postępowaniem podatkowym, które dotyczy pojazdu.

Koszty ochrony interesów prawnych to m.in. koszty wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego, koszty opinii prawnych lub koszty sądowe.

Suma ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności. Jest ustalona na wszystkie wypadki ubezpieczeniowe w okresie ubezpieczenia i na wszystkich ubezpieczonych łącznie.

W zależności od wybranego wariantu wynosi ona:

- ✓ 500 zł dla wariantu Komfort,
- ✓ 30 000 zł dla wariantu Super.

Sumę ubezpieczenia pomniejszamy o wypłacone kwoty.

W **PZU Auto Zielona Karta (ZK)** ubezpieczamy:

- ✓ odpowiedzialność cywilną ubezpieczonego, jeśli w okresie ubezpieczenia wyrządzi on osobom trzecim szkodę, która wiąże się z ruchem pojazdu mechanicznego w państwach wskazanych w umowie PZU Auto Zielona Karta.

Odszkodowanie ustala się zgodnie z zakresem ochrony, która jest wymagana przepisami prawa obowiązującymi w państwie, w którym wystąpił wypadek ubezpieczeniowy. Jeśli poszkodowany i ubezpieczony są obywatelami polskimi i mieszkają w Polsce, a także roszczenie zostało zgłoszone w Polsce, odpowiadamy na zasadach określonych przepisami prawa polskiego – o ile przepisy prawa, które obowiązują w państwie, gdzie wystąpił wypadek ubezpieczeniowy, przewidują taką właściwość.

- kiedy ubezpieczony kierował pojazdem niezarejestrowanym, bez ważnego dowodu rejestracyjnego lub badania technicznego – jeśli ten pojazd musi być zarejestrowany lub mieć badania techniczne, a stan techniczny pojazdu wpłynął na nieszczęśliwy wypadek,
- ponieważ ubezpieczony usiłował popełnić lub popełnił samobójstwo lub przestępstwo.

W **PAO** nie odpowiadamy m.in. za szkody:

- ! spowodowane umyślnie przez osobę, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym,
- ! w przewożonych ładunkach lub przesyłkach – z wyjątkiem szkód w bagażu,
- ! spowodowane ruchem pojazdu, który nie podlega rejestracji.

W **PAOP** nie pokrywamy m.in. kosztów ochrony prawnej:

- ! w postępowaniach, które są związane z zarzutem naruszenia zakazu postoju, zakazu zatrzymywania się, przepisów dotyczących parkowania lub ograniczenia prędkości,
- ! jeśli dotyczą zdarzeń, w wyniku których powstanie spór ubezpieczonego z ubezpieczającym lub pomiędzy ubezpieczonym a PZU SA, PZU Życie SA, PTE PZU SA, TFI PZU SA, PZU Pomoc SA lub PZU Centrum Operacji SA,
- ! w postępowaniach z zakresu prawa celnego lub karno-skarbowego oraz takich, które dotyczą innych opłat publicznoprawnych – z wyłączeniem postępowania podatkowego.

W **ZK** nie odpowiadamy m.in. za szkody:

- ! jeśli ubezpieczony nie ma certyfikatu Zielonej Karty – nie wystąpił do nas o wystawienie certyfikatu przed wyjazdem za granicę.

Gdzie obowiązuje ubezpieczenie?

W **AC, NNW, NNW Max** odpowiadamy za zdarzenia, które powstały w Polsce, innych krajach Europy, Algierii, Maroku, Izraelu lub Tunezji.

W **AC** standardowo nie odpowiadamy za szkody kradzieżowe na terytorium Białorusi, Rosji, Ukrainy i Mołdawii.

W **PWD** odpowiadamy za zdarzenia, które powstały:

- ✓ w Polsce – jeśli ubezpieczający zawarł umowę PWD w wariancie Komfort, Super PL lub PZU GO,
- ✓ w Polsce, innych państwach Europy, w Algierii, Maroku, Izraelu lub Tunezji – z wyłączeniem Mołdawii i Rosji – jeśli ubezpieczający zawarł umowę PWD w wariancie Super PL + EU.

W **PAS** usługę naprawy lub wymiany szyby zapewniamy w Polsce. Jeśli do uszkodzenia szyby dojdzie za granicą i tam będzie konieczna jej naprawa lub wymiana, zwracamy poniesione koszty.

W **PAZ** świadczenia zdrowotne organizujemy w Polsce.

W **PAO, PAOP** odpowiadamy za zdarzenia, które powstały w Polsce.

ZK obowiązuje w: Albanii, Azerbejdżanie, na Białorusi, w Bośni i Hercegowinie, Czarnogórze, Iranie, Izraelu, Macedonii, Maroku, Mołdawii, Rosji, Turcji, Tunezji i na Ukrainie.

Co należy do obowiązków ubezpieczonego?

- Ma obowiązek podać nam znane sobie okoliczności, o które pytamy przy zawarciu umowy.
- Powinien najszybciej, jak to możliwe, poinformować nas o zmianach tych okoliczności, np. o przerejestrowaniu lub zbyciu pojazdu.
- Ma obowiązek najszybciej, jak to możliwe, powiadomić nas o zdarzeniu.

Jak i kiedy należy opłacać składki?

Składkę płaci ubezpieczający. Może to zrobić jednorazowo lub w ratach. Terminy płatności są podane w dokumencie ubezpieczenia.

Kiedy rozpoczyna się i kończy ochrona ubezpieczeniowa?

Ochrona ubezpieczeniowa trwa:

- od daty wskazanej w dokumencie ubezpieczenia, jeśli termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty przypada **w pierwszym dniu** okresu ubezpieczenia lub później. Jeśli ubezpieczający nie zapłaci składki lub jej raty w terminie, możemy wypowiedzieć umowę.
- od daty wskazanej w dokumencie ubezpieczenia, jeśli termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty przypada **przed pierwszym dniem** okresu ubezpieczenia – nie wcześniej niż następnego dnia po zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty. Jeśli ubezpieczający nie zapłaci składki lub jej raty do 30 dnia od początku okresu ubezpieczenia, rozwiążemy umowę z tym dniem.

Dodatkowo pojazd może zostać wytypowany do oględzin, których dokonanie może warunkować powstanie ochrony.

Ochrona ubezpieczeniowa wygasa m.in.:

- z końcem okresu ubezpieczenia,
- w dniu odstąpienia od umowy albo na skutek jej wypowiedzenia,
- jeśli suma ubezpieczenia się wyczerpie,
- w chwili przeniesienia własności pojazdu, chyba że zgodziliśmy się na przeniesienie praw z umowy ubezpieczenia,
- w chwili wyrejestrowania pojazdu lub zarejestrowania go za granicą.

Jak rozwiązać umowę?

Ubezpieczający może rozwiązać umowę m.in. poprzez odstąpienie od umowy zawartej na ponad 6 miesięcy. Może to zrobić:

- w ciągu 30 dni od jej zawarcia – jeśli nie jest przedsiębiorcą,
- w ciągu 7 dni od jej zawarcia – jeśli jest przedsiębiorcą.